

The Luis

I VAKAVULI DREKONI

Na i vukevuke ena lotu
vakamatavuvale
-Tiko bulabula-

"I VAKAVUVULI DREKONI"

Vei Taro me vakayagataka na I tubutubu ena gauna ni lotu

Na vakasama eso me vukea na vakamacalataki ni

Yavu ni Lotu 22–TIKO BULABULA

Vua na I Tubutubu (Tauri mai na I vola, Sa Lomani au na Kalou 28 na gauni-sala me muria na gone)

- Me vaka nida tisaepeli nei Jisu, sa dodonu meda bulataka na bula ka duidui mai vei ira ka sega ni kilai Karisito. Sa dodonu meda gadreva na bula va-Karisito. Meda doka na Kalou ena noda vakanananu, noda I tovo kei na noda vakatu lewa e loma. E kaya na 1 Koronica 6:19-20 (ICB – International Children’s Bible). “Sa dodonu mo kila ni vale ni Kalou na Yalo Tabu na lomamu. Sa tiko ena lomamu na Yalo Tabu. Ko sa ciqoma na Yalo Tabu mai Vua na Kalou. Ko sa sega ni taukeni iko. Ka sa voli iko na Kalou ena dua na I sau levu. Mo doka na Kalou ena yagomu.”
- Sa dodonu meda qarava Vinaka na yagoda ena noda dau vakacegu vinaka, vakaukauwa yago, cegu cagi bulabula, vakacilavi siga ka bulataka na I tovo ni bula savasava ena nomu kania na kakana bulabula ka gunu waidroka savasava. Marika 6:31 - Era lako mai ka lako yani na lewe vuqa ka sega ni dua na gauna me ratou galala se kana kina O Jisu kei ratou Nona Tisaepeli. E kaya ko Jisu vei iratou Nona Tisaepeli... “Asa kaya vei ira ko Koya, Dou lako mai ka vakatikitiki ki na dua na vanua lala ka mo dou vakacegu mada vakalailai: nira sa lewe vuqa era lako mai ka lako yani, ara sa sega kina ni lalaga mera kana.”

1 Koronica 10:31- O Koya ga se dou kana, se dou gunu, se cava na ka dou sa kitaka, mo dou kitaka kecega me vakarokorokotaki kina na Kalou.

1 Timoci 4:8 – (Vakadewa mai na MSG – The Message) “Na vakaukauwa yago ena gym e yaga ki na yago, la na bula vaka I vakarau va Kalou e uasivi sara. Ena vakabulabula taki iko nikua ka tawamudu.”

Dauvunau 11:7 (Vakadewa mai na NCV -New Century Version) “E totoka na cila ni siga. Ka taleitaki me laurai na rarama ni siga vou.”

- Me vakayagataki na I vakatagedegede cecere ena kena digitaki na I vakatagi kei na sere. Ka vaka kina na mataqali vola me wiliki kei na I yaloyalo me saravi

**“Kevaka ko kana se gunu,
se cava ga ko sa kita-
ka; kitaka na ka kecega
me vakalagilagi kina na
Kalou.”**

-1 Koronica 10:31 (ICB)

ena retio yaloyalo. E okati talega eke na kena digitaki na vei mataqali soqo ni veivakamarautaki eso eda lakova. Na kena digitaki vakayalomatua na veika oqori sa na vukea noda tubu me yaco me Tisaepeli uasivi I Jisu.

- Filipai 4:8 (Vakadewa mai na ICB) "Na wekaqu me tomani tiko ga na nomu vakananuma na veika e vinaka ka lagilagi. Mo vakananuma ga na veika sa dina, cecere, savasava, totoka ka dokai."

Vakananuma taumada na veika ko gadreva me I cavacava ni veivakavuvuli oqo

- Mera kila na gone na veika mera vakayacora ki na yagodra, nodra vakanananu kei na nodra lewa e loma me rawa kina ni tauoko nodra tubu vakayalo.
- Na I tubutubu me bulataka na I vakavuvuli mai na I Vola Tabu ka dusimaka na I vakatagedegede ni bula sa dodonu me bulataki ena matavuvale. Oqori me rawarawa kina na kena ciqomi na bula vaka I vakarau ena veika vakayalo, vakayago ka vaka kina na veimaliwai.

Na kena vakayagataki na Usutu ni So Kalou mai na I Yaloyalo na "Tuis."

- Eda kila deivaki tu na I tubutubu ni so na digidigi era dau vakayacora na luveda ena kauta mai na leqa ki na nodra bula ena gauna mai muri. Ia ena so na gauna ena vinaka talega me vakalaivi na gone me sotava na veika dredre me rawa ni vuli mai kina. (Raica ena Yaloyalo - video nona sa kila vinaka tu o Seva nona qitora tiko o Jonacani na qito mai na nona talevoni. Ia o Seva e vosoti koya ka vosa vinaka tu ga vei koya ena domo malumu. Na loloma ka vakaraitaka oqo ko Seva vei luvena e vakananumi keda ni Kalou na Tamada e kila vinaka na vei ka kece me baleti keda ka solia tu vei keda na galala ni digidigi. Vei keda na I tububutu, eda solia tiko beka na galala ni digidigi vei ira na luveda? Eda tiko tikivi ira me veitokoni vei ira e veigauna kece? Okati kina na gauna era talaidredre ka sega ni via vakarorogo vei keda?
- Me vakavulici na gone me kila ni tovo eso ka vakaitovotaki koya kina ena rawa ni veisau taka nona bula. Me vakataki Jonacani, na noa dau yadra sivia me qitora tiko na video game na 'Dragon Master - I Vakavuvuli Drekonu, kei na nona dau lasutaki rau nona I tubutubu, nona dau gunu wai kamikamica, e vakavuna nona yadra bera ka berata talega na lori ni benu ena mataka ka tarava. Na kena I rairai sa mai vaka tu e dua na mate lutu se Zombi ka matararawa voli.

**Mera vulica na gone
nina vaka vuana mai
muri na vei I tovo eso
era vakaitovo taki ira
kina nikua.**

Na iTubutubu kei na Luvemu:

Digitaka e dua se rua na taro (A-D) mo dou veitalanoa kina vaka matavuuale.

1. NANUMA LESU?

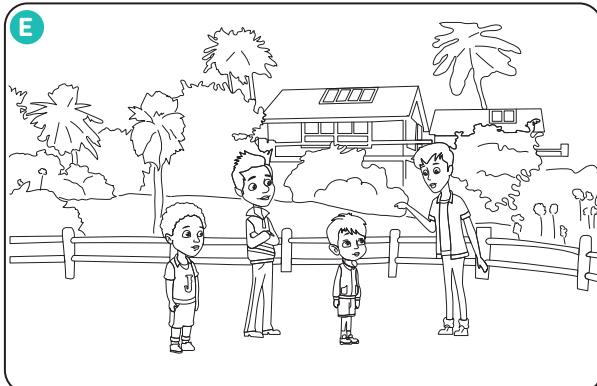

Na I taviqaravi ni rokarokataki e rawa ni I vakamalumu ni yago kei na yalo ka me vakayacori oqori ena gauna e caka tiko kina na veitalaoa.

(A) Me va (4) na gonetagane me ratou qito rakavi tiko ka vei kacivi tiko me pasi yani na polo. (B) Me ratou qito tiko ena loma ni bai nei Tui ka voleka ki na nona I teitei kei na veikau. (C) E veivakarerei o Kosta ni na vakatukutukutaki Niki vei tamadrau ena nona kauta na motoka ka sega ni kerea taumada. (D) E dua na Drekonni yalewa roka piqi.

2. RAWA BEKA NIKO TUKUNA VEI AU?

**Na cava beka sa mudu
kina nodratou qito
rakavi na gone tagane?**

**Na cava beka rau sega
ni via vakasaqara kina
na polo ena veikau o
Kosta kei Jonacani?**

**E vakavica beka na
gauna nona kaya tiko o
Marica vei Jonacani me
biuta vakatikitiki nona
talevoni ena gauna ni
kana? E talairawarawa
bekina ko Jonacani?**

(E) Ea sa kacobote na polo, ka mani vakatura o Kosta vei Jonacani me vakaraitaka vei koya e vica na ka me baleta na qito na I Vakavuvuli Drekonii. (Dragon Master). (F) Rau a rerevaka/ domobula taka na moko/vokai kei na veimanumanu tale eso rau na sotava ena loma ni veikau. (G) Vaka rua (2) Segae taura cake ga nona talevoni mai na ruku ni taveli ena gauna e rogo kina kena taqiri lo.

3. KO NANUMA BEKA?

I

E dikevi ni sa duatani mai na I tovo ni veimaliwai nei Jonacani vei ratou nona matavuvale kei ira nona I caba mai na gauna sa vakatekiu qitora kina o koya na qito na 'Dragon Master – I Vakavuvuli Drekon.' E dina beka na vakadidike oqo? E vakaraitaki vakacava mai na video?

H

Na I vakaraitaki cava mai na video e tukuna vei iko ni sa dau qitora ot i ko Jonacani na qito 'I Vakavuvuli Drekon' (Dragon Master) Na cava e yaco ena video ka vakaraitaka oqori?

J

Vakamacalataka se ena rawa beka vakacava vei keda na veimatavuvale me vulica eso na lesoni mai na I talanoa oqo?

(H) Segi ni dua na I vakaraitaki. Ea tarogi Kosta o Jonacani se qito cava oya ka me qai biuta na porokaramu ni qito ki na nona talevoni. (I) lo - (1) Sa tekivu me veivakaisini ka dau lawaki o koya. Na kena I vakaraitaki nia lasutaki Seva ena nona tarogi baleta na rorogo ni qito ka kaya ni oya na domo ni manumanu mai tuba. Na gauna talega e kaya kina vei koya o Marica me biuta tani nona talevoni e soli lawaki ena nona vakaraitaka ni sa vakayacora, ia o koya e qitora tiko ga nona talevoni ena ruku ni teveli. Ena gauna sa gole mai kina o Seva me raica se sa vakaevei tiko ko Jonacani. Baleta ni a vakalialiani koya ko Salome. Ia ea sega ni rawa me tiko dei o Jonacani ena nona diva tiko vakalevu me qitora na 'Dragon Master.' Ea lasutaka vei Seva ni sa wawale ka via moce. Ea kaya Talega vei Seva me kakua ni vakasosa taki koya ni sa rui wawale ka via moce. Ia oqori e lasutaka. (2) Sa levu ga na gauna e tiko voli ga e vale ka sega ni la'ki qito e tautuba kei ira nona I caba. (3) E guilecava me cakava nona I tavi ni veiqaravi se cakacaka e vale, me vaka na kena la'ki sova na benu ena vei yakavi. (4) Sa sega ni wasea na gauna me veimaliwai kina kei iratou nona lewe ni matavuvale. (J) lo. Ragone: Nida sega ni moce vinaka mai na sivia ni kena qitora na vei qito eso ena talevoni ena siga kei na bogi. Oqori sa na vakavurea ena noda bula na I vakarau vakaloloma eso me vaka na noda

sega ni veimaliwai vinaka kei ira noda lewe ni matavuvale kei ira Talega noda I tokani.

E gadrevi vakalevu vei keda meda dau la'ki qito e tautuba kei ira noda I caba meda cegu cagi bulabula ka me liwavi keda na mudre ni cagi me vaka ga ka laurai ena I Yaloyalo video ni ratou cakava tiko o Jonacani, Niki kei Jeimba.

Vei Kemuni na I Tubutubu kei na Dau ni Veisusu:

Meda tovolea me lomadei ka me tiko na yalo ni vosota ena noda sasagataka vakamalua mera biuta na luveda eso na I tovo era sa vakaitovo taki ira tu kina me vaka na kena qitora tu vakasivia na video games ka vaka kina na vei qito tale eso e tu ena kompiuta -computer.

Me virikotori na kena I vakatagedege de se lawa vata kei na kena I wali ni sa basu se vorati na I vakatagedege de oya. Meda vosa malumu ka vakamalua ena dela ni loloma vei ira na luveda ena gauna sa kilai kina ni sa voroki na veidinadinati kei na nona sa tekivu me lasutaki iko na gone.

Mo doka na nodra galala na gone ka curuma yani vakamalua na nodra bula ena dela ni vosota, yalo malua kei na veidokai. Ena qai vakavo ga oqori kevaka sa yacova yani na gone na vanua ka na rawa ni yaco kina vua na leqa. Rau a vakatovotovo taka oqori ko Marica kei Seva ena video ena gauna ka rau a la'ki sikovi/raici Jonacani kina.

4. OCEI E KAYA OQO? NA CAVA NA VUNA?

Io au na qai cakava,
au se ogaoga tiko.

K

Lako mo la'ki
Daunivakasala se
turaga ni Drekonni.
Au na wawa tiko
eke, Ni ko sa
vakarau, qai mai
raici au eke.

L

"Kua ni leqataka nomu
sa Tui ni Drekonni luvequ"

M

Jonacani

Marica

Seva

(K) Jonathan. E kaya oqori baleta ni sa vakabobulataki tu ena qito ni mona livaliva na I Daunivakasala Drekonni (Dragon Master). Ka sega ni vinakata me yawaki koya mai kina. Ena gauna e tarogi koya kina ko Marica na marama Tinana se sa laki sovara na benu, ea qai lasutaka ni osooso tiko vakalevu. Ia ni tarogi koya tiko ga ko tinana ea vakuria nona lasu ka kaya ni osooso tiko ena caka nona cakacaka ni vuli se homework. (L) Seva. Baleta ni gadreva ko Seva me solia vei Jonacani na galala me vakatulewataka eso na digidigi ka tu e matana. Me rawa kina ni vulica na vei lesioni e votu mai ena kena vakavotukanataki na digidigi e vakayacora. E via vakaraitaka tiko ko Seva vei Jono ni nona via vunitaka tiko na qito ni I Daunivakasala Drekonni (Dragon Master) e sega walega na betena. Ia e sega ni vakasaurarataki Jono ko Seva me baleta na kisi oqo. Ia ko Seva e gadreva ga me laki vakasamatatako Jono na vei vosa kece kaya ko Seva ka me na rawa ni la'ki vakasamatatako, ka raica na vanua e cala kina ka lesu mai me veitalanoa taka oqori vata kei Seva. Oqo na gaunisala e vakayagataka na Kalou me tarai keda na luvena. (M) Seva. E gadreva ko Seva me marautaka 'o Jono nona gauna ni gone. Me tubu cake ga ena kena gauna ka veiganiti ki na yagona kei na nona vakasama. Ka me qai salavata tiko kei na veivakasala eso ena solia ko Seva. Io e sega ga ni vinakata o Seva me mai tini qarava tu e dua na Drekonni ena nona bula tauoko. Na Drekonni dau muri lomana, talaidredre ka vesuki tu ena veika ni veivakabobulataki ni gauna oqo.

Vakasaqara Ka Wilika Na I Volatabu

(Kevaka ko gadreva me vaikuritaki nomu kila ka)

Wilika Oqa

Joni 15:12-15 – Mo wilika kece na vei tikina oqori ka wilika tale vakarua.

Tokaruataka na I talanoa

Me dua ena matavuuale me talanoa taka na veika sa wiliki oti.

Dou veiwasei ena kena vakayagataki na vei taro oqa

1. E dua beka na ka e vou vei iko mai na veitikina oqori/talanoa?
2. Na cava ko kidrowataka mai na veitikina/talanoa oqori?
3. Na cava e sega ni matata vei iko?
4. Na cava ko na bula taka ka talairawarawa kina?
5. Na cava ko na veiwasei taka ena macawa oqa?

Na Volavola I EG White

"Na Kalou e bulia na yago me vale ni Yalo Tabu.

E vakaevei li na bibi ni tavi eda sa vakacolati kina ena kena qaravi ka maroroi na yagoda. Io kevaka eda vakacacana se vakarusa na yago, eda sa veivakacacani tale tiko ga vei ira na wekada kei ira era tiko vakavololiti keda."

(Tauri mai na Review & Herald Nov 6, 1900)

"Sa dodonu me qarauni vinaka sara nodra tubu cake na gone (solisoli ni Kalou) ena nodra tuberi ka vakavulici ena kakana mera kania kei na veimataqali kakana mera taleitaka. Vakavuqa na gauna era vakalaivi tu ga na gone mera digitaka na kakana cava ga era via kania. Na kakana era digitaka oqori e kauta mai na bula voraki ka sega talega ni salavata kei na vakatagedege de ni tiko bulabula. Na I tinitini na mataqali vakavuvuli oqori na tauvi mate, ka veimuri vata sara kei na kena vakayagataki na wainimate gaga ni veivakamatenitaki." (Ministry of Healing - ena tabana e 384)

"Ea buli na I vakatagi me qarava na vei ka tabu va Kalou. Me laveta cake na vakanananu ki na veika e savasava ka lagilagi ka veivakacerecere Talega." (Patriarchs & Prophets tabana e 594)

"Ena mataka caca sa dau tiko ko Jisu ena vanua liwa (secluded place) me masu, vulica na Vosa ni Kalou ka vakananuma vakatitobu na veika e vulica. E kidavaka na cadra ni siga ena sere ni vakavinavinaka ka laveta ena marau na Nona gauna ni veiqravi. Oqori e kauti Lomalagi mai vakavoleka vei ira na yalo ramusu kei na lomaocaoaca. Me rawa ni ra vakila Talega na vakacegu vaka lomalagi. (Ministry of Healing tabana e 52)

**"E Nakita ka bulia na
yagoda na Kalou me nona
I tikotiko na Yalo Tabu."**

-E.G. White

VAKASAQAQARA

1. VAKASAQARA NA VOSA

Wilika na vei tiki ni Vola Tabu ka volai tiko oqori e ra. Raica na vosa ka tabaki wai loaloa tiko ka toqai tiko na rukuna. Vakayagataka na vosa oqori mo vakasaqara ena jati ni vakasaqaqara se puzzle ka tabaki tiko oqori. Mo qai toqa wavokita na vosa ena gauna ko sa kunea kina.

- God said, "*Let there be light!*" (Genesis 1:3)
- God made the *air* to divide the water in two. (Genesis 1:7)
- God said, "*Let the water under the sky be gathered together so the dry land will appear...*" Then God said, "*Let the earth produce plants.*" (Genesis 1:9,11)
- God made the two *large lights* (Genesis 1:16)
- God said, "*Let the water be filled with living things. And let birds fly in the air above the earth.*" (Genesis 1:20)
- Then God said, "*Let the earth be filled with animals,* ... [And then He also] created *human beings* in His *image* (Genesis 1:24.27)
- "*On the seventh day [God] rested from all His work.*" (Genesis 2:2)

X	L	Q	L	J	S	S	D	R	I	B	S	U	H	G
Z	Y	I	H	A	S	L	J	R	I	W	L	V	U	D
D	E	Q	G	T	R	K	Z	A	A	F	A	O	M	A
S	N	E	N	H	B	G	S	T	Z	V	M	Z	A	N
X	Y	A	D	H	T	N	E	V	E	S	I	E	N	Z
K	L	R	L	T	M	R	R	L	X	U	N	Y	B	W
P	W	T	Q	Y	K	P	K	A	I	P	A	K	E	I
N	N	H	Q	V	R	R	K	H	I	G	H	P	I	V
P	B	W	N	E	I	D	X	V	C	H	H	D	N	C
L	I	V	I	N	G	T	H	I	N	G	S	T	G	Q
D	S	R	E	S	T	E	D	M	M	T	K	E	S	R
H	E	O	R	G	U	O	V	N	I	R	R	G	Q	K
S	S	D	A	W	U	T	B	O	O	D	C	A	Q	C
I	N	M	P	W	H	M	A	W	B	R	S	M	U	N
Y	R	A	I	R	W	R	Q	N	R	A	I	I	O	G

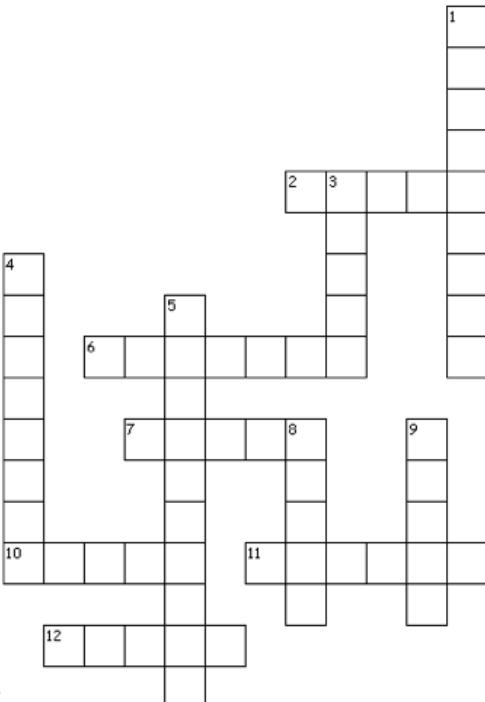
Wilika na masu oqo ka qai masu ena nomu vakayagataka nomu vosa vakaitaukei. "Vinaka vakalevu Turaga nomuni buli au kei na nomuni vakaraitaka vei au na veika meu vakayagataka me rawa niu tiko bulabula kina. Ena nomuni veivuke Turaga au na saga me maroroya na yagoqu me nomuni Vale Tabu ka me rawa ni Ko ni marautaka me mai vakaitikotiko 9 kina. Au Lomani kemuni Jisu. Emeni.

2. NA VOSA VEITAKOSOVI

(Me qitori ga ena vosa ka taba tiko mai kina oqori – vaka vavalagi.)

Vosa lako vakanatutu

2. Jonathan said, "I just need some _____ aye dad," to hide the fact that he was playing Dragon Master.
 6. What does Jonathan forget to take out because he was so focussed on his game?
 7. What does Jonathan blame the noise from his game on when it interrupts their meal time?
 10. The name of Jonathan's friend who introduces him to the "Dragon Master" game.
 11. Jonathan decided to _____ the game after Sefa told him, "I'll be here when you're ready."
 12. The name of the drink Jonathan grabs from the fridge: _____ Rush.
- Down**
1. The type of lizard that was showering when Nick crawled into the bush to get the ball.
 3. Salome's nickname for Jonathan because he's so short.
 4. Jonathan lied to his mum saying that he was busy doing _____ when he was actually playing Dragon Master.
 5. What does Sefa prepare for breakfast but Jonathan is too tired to eat because he's been playing his game all night?
 8. What level in the Dragon Master game, was Jonathan able to shoot "double fireballs?"
 9. What was the game that the 4 boys

were playing at the beginning of the video clip?

Mo masu ka vakavinavinaka Vua na Kalou ena soli ni kaukauwa kei na vuku e solia vei iko mo rawa ni qito e tautuba ka kuria na veika e vuqa ko sa rawa ni vakayacora. Kerea Vua me solia vei iko na kaukauwa ni vakatulewa mo rawa ni muria na vei yavu ni tiko bulabula ka mo kakua ni ubia ena lasu na vei I tovo eso ka na kauta mai na bula druka kei na tauvi mate.

3. VOROKI NI KA VUNI

Mo nanuma deivaki tiko ni lomamu e vale ni Kalou. Na cava beka ko kila ni dodonu mo biuta e lomamu kei na yagomu me vaka ni vale ni Kalou.

Na kena qito taki: Mo veisosomitaki ira na vei matanivola dodonu ena dela ni mata ni fika ka tiko e rukuna. Cakava oqori mo kunea kina nai l sau ni taro ka tarogi tiko oqori.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	
26						21																	10			

B $\frac{26}{12} \frac{26}{22} \frac{3}{3}$, $\frac{11}{17} \frac{8}{3} \frac{19}{19}$, $\frac{25}{17} \frac{14}{21} \frac{15}{3} \frac{6}{6}$,

$\frac{11}{23} \frac{15}{22} \frac{3}{21} \frac{19}{17} \frac{12}{14} \frac{6}{6}$, $\frac{9}{15} \frac{19}{14}$, $\frac{21}{19} \frac{17}{16} \frac{3}{6}$,

B $\frac{26}{17} \frac{14}{17} \frac{14}{17}$, $\frac{9}{17} \frac{19}{19} \frac{15}{8} \frac{6}{6}$, $\frac{15}{19} \frac{17}{14} \frac{21}{3} \frac{6}{6}$,

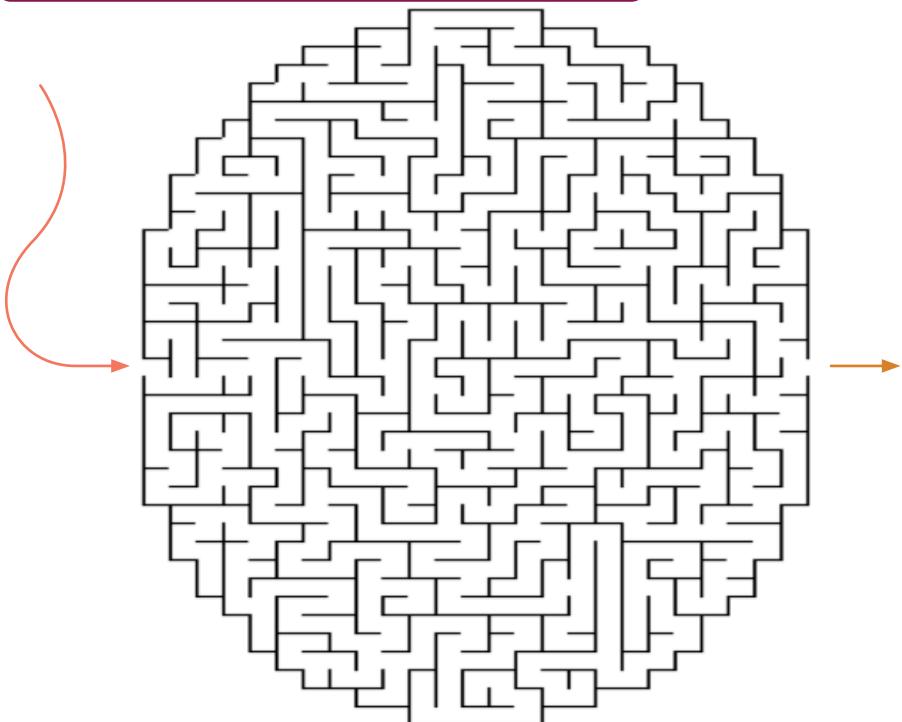
G $\frac{21}{19} \frac{3}{3} \frac{14}{14}$, **V** $\frac{10}{3} \frac{21}{21} \frac{3}{8} \frac{17}{17} \frac{26}{26} \frac{22}{22} \frac{3}{3} \frac{6}{6}$,

$\frac{6}{11} \frac{3}{3} \frac{8}{8}$, $\frac{16}{15} \frac{8}{8} \frac{17}{15}$, $\frac{9}{15} \frac{9}{15} \frac{14}{14} \frac{2}{2} \frac{8}{8}$, $\frac{20}{2} \frac{12}{12} \frac{9}{9} \frac{3}{3}$

Ena gauna ko sa voroka kece kina na vosa vuni ni qito, mo qai masu
Vua na Kalou ka kerea Vua me vuksi iko mo rawa ni biuta ga e
lomamu na veika e gadreva o Koya mo biuta kina.

4. GAUNISALA VEIBASOGAYAKI VEREVEREA

Mo tabaka e dua na I toqa se laini me tekivu mai na I curucuru se matamata ni gaunisala vereverea (maze)oqori ka mo yaco sara ki na kena I cavacava.

- Na gaunisala veibasogayaki sa vaka saraga na vei digidigi eda dau cakava ena gauna ni noda bula taucoko.
- Na I lesu donu (right turn) ko cakava sa vaka na nomu digitaka na vei kakana kei na wai ni gunu mo biuta ki yagomu - na vale ni Kalou.
- Na I lesu cala (wrong turn) e vakatakarakara takā na digidigi eda vakayacora ka veibasai kei na I vakaro ni Kalou me baleta na noda tiko bulabula.
- Eda sega soti ni digidigi donu e veigauna, la ena rawa ni vinaka cake noda digidigi kevaka eda kere veivosoti Vua na Kalou ka kerea Talega Nona veivuke me da digidigi donu. Ena qai biuti keda lesu ena gaunisala donu ka na vukei keda meda yacova yani vakavinaka na I tinitini ni noda I lakolako ni bula.

Kerea Vua na Kalou me vukei iko mo biuta ga e lomamu na Vale ni Kalou na veika e bulabula. Vakavinavinaka Vua ena Nona vueti iko mai na gaunisala cala se I lesu cala ko muria ka vakavuna tu nomu laki tini botoilevu ena I yalayala ni sala cala (dead end)

5. VOSA TUUVANI

Veituvayaka vakadodonu na vei vosa oqori me kunei na vosa se l tukutuku e gadreva na Kalou me rawa kina na bula vinaka ni yago. Na veivosa oqo era Tauri vakatikina ga mai na vei tiki ni Vola Tabu. Ni ko sa kunea na kena tiki ni Vola Tabu donu mo qai vakasaqara sara me rawa ni ko raica se cava na vuna e vinakata kina na Kalou meda bula vinaka.

Kena I vakaraitaki : Na l otioti ni va (4) na kisi (box) ena solia na tiki ni Vola Tabu kevaka e talaraki donu na kena vosa tuvani

Masu ka kerea vua na Kalou na Turaga ko Jisu me vuakei iko mo digidigi donu me rawa kina ni dokai na Kalou ena nomu bula. Ka mo dau biuta ga e lomamu na veika kecega ena dokai ka lagiti kina na Kalou.

BOLEBOLE NI MATAVUVALE

Digitaka e dua (1) se rua (2) na vei l taviqaravi e ra mo dou vakayacora vaka matavuvale ena loma ni macawa.

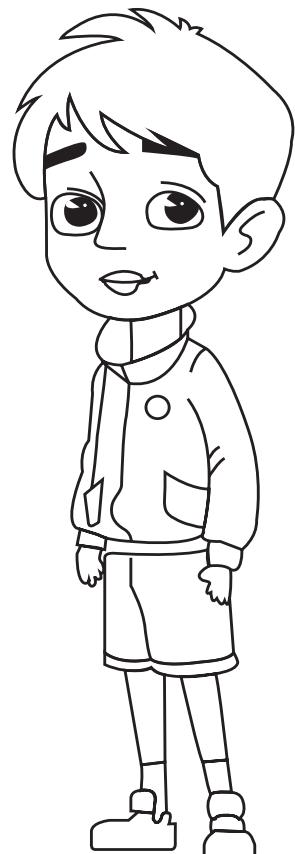
TIKO BULABULA NI YAGO

1. Healthy snacks week

Ena veisiga dou digitaka vaka matavuvale e dua (1) se rua (2) na kakana kamikamica vaka suka me veisosomitaki ena vua ni kau. Oqo na kakana eso me vaka na donati, (doughnut) keke, bisikete, jokoliti, aisikirimu (ice-cream) - Me veisosomitaki oqori ena dua se rua na l vakarau ni vua ni kau ka dreu donumaka tu qo na kena gauna. (in season).

2. Macawa ni gunu waidroka

Vakataroga na levu ni wai era gunuva tiko na lewe ni matavuvale yadua. Kevaka e sega ni levu, ia mo dou veibolei me rawa ni vakarua taki. Dou lewa ka digidigi vaka matavuvale me sa kua na gunu wai kamikamica mai na sitoa. Oqo na wai ni gunu me vaka na coke, Fanta, Sprite, cordial kei na mataqali waimoli tawani pakete se volitaki e tutu ni sala ena vei taoni. Me kena l sosomi oqori mo dou tau yadua na joke wai me musumusu kina na moli karo se moli laini ka me qai gunuvi. Me kakua ni vaka suka. Kevaka e sega ni kilai na levu ni wai dou gunuva tiko, ia me tekivu volai sobu na levu ni bilo wai dou gunuva tiko e vei siga. Kevaka e 600 mls (qo na l vakarau ni tavaya wai lailai – Fiji Water). Dou tovolea me vakaruataka na l vakarau ni wai dou gunuva e veisiga. Me caka tiko oqori me yacova ni sa veisotari na kemu bibi kei na l vakarau ni wai ka dodonu mo gunuva. Me vakavulici na gone me dau raica na roka ni nona suasua kei na nona gunu wai me rawa ni veisautaka na roka ni suasua. E rawa talega ni vakayagataki na l vakasala eso ka tiko ena initaneti (internet) me veivuke ena nodra vakasalataki na gone me dau gunu wai vakalevu. Na mataveilawa (website) Ka rawa ni vakayagataki www.medstorrx.com/general-health/urine-colour-and-its-meaning.aspx. Taroganagonesesavakacavatikona kena yaga vei koya nona gunu wai. Nanuma nona gunu wai oqori me vakatau tiko ki na nona yabaki ni bula.

NA BULA VINAKA NI YALO KEI NA YAGO

Vakayagataka na vakasama ni RAK (Random Acts of Kindness) se na Veitarataravi ni Cakacaka ni Loloma. Oqo me vakayacori me veivuke ena kena tarai cake nomudou bulu vakayago kei na veimaliwai. Masulaka na veiliutaki ni Yalo Tabu ena nomudou veitalanoataka na Veitarataravi ni cakacaka ni loloma mo dou vakayacora. Oqori me tekivu mada ena nomudou loma ni matavuvale ka qai dewa yani ena nomudou I tikotiko.

Na kena I vakaraitaki oqo:

1. Vei kemudou ena matavuvale

Me volai ena tiki ni veva (totoka dui roka beka) na vei ka ko marautaka se vakavinavinaka taka vei ratou nomu lewe ni matavuvale – Nana, Tata, Tutua, tacimu, Bubu/Tatai, Tukai kei ira kece na mataveiwekani dou vakaitikotiko vata e nomudou vale. Na tiki ni veva ko vola oqori me qai daramaki toka e nona ruku ni lokoloko se ena dua na vanua ena kunea rawarawa kina.

2. Vei ira era tiko vakavolivoliti iko

Kevaka e tiko nomudou I teitei ka sa gauna ni matua se tatamusuki, me qai kau eso na kakana oqori vei ira na qase, tubutubu duadua, se yada ka vaka i tikotiko ena nomudou yasaya.

3. Vei ira na Dauveiqravi

Tovolea mo dau vosa vinakataki ira ka vakavinavinaka taki ira ena veiqravi era vakayacora tiko ena noda vanua ka vaka uasivi ena noda vei tikotiko yadua. Oqo era okati kina na Dau soqoni benu, na Ovisa, Qasenivuli, Nasi, Draiva ni basi, Dau sasamaki e gaunisala kei ira kecega na Dauveiqravi ena noda Koro lelevu kei na vei korokoro ena noda vanua.

4. Na Matavuvale ni Soqosoqo Lotu

Bole mo veivuke vei koya ka taba tu na yacana me sasamaki e Vale ni Lotu e na gauna ko sega kina ni digitaki mo sasamaki. Kau wai ni gunu vua na Tuirara se turaga ka kotiva tiko na co ena loma ni bai ni Vale ni Lotu se o ira beka era vakayacora tiko e so tale na cakacaka me baleta na Vale ni Lotu.

E so tale na veiqravi ni RAK – Na Veitarataravi ni Cakacaka ni Loloma e rawa ni kunei ena vei mataveilawa (website) oqo:

- children.adventistchurch.com/wp-content/uploads/sites/14/2018/02/PostCard_BehandsofJesus.pdf
- www.scarymommy.com/random-acts-of-kindness-kids/
- playtivities.com/random-acts-of-kindness-for-family-to-do/

NA BULABULA VINAKA NI VAKASAMA

Mo dou cegu mada mai na vakayagataki ni vei mona livaliva eso me vaka na kompiuta, talevoni veikauyaki, na TV kei na internet ka digitaka e so na qito mo dou vakaitavi kina vaka matavuvale e tautuba. Oqori me rauta ni dua se rua na aua. E rawa ni ra sureti na gone ena nomudou I tikotiko me vakalevutaka na I wiliwili. Me vaka ni dou vakayacora tiko oqori vaka matavuvale, ena tara cake na nomudou bula vakayago, veimaliwai ka na bula vinaka sara na yalomudou.

Na vei qito eso ka rawa ni qitorí:

1. Qito Vei vuni
2. Qito vei mea/ Veisosomi
3. Qito vei viri se qito pani
4. Skipping
5. Qito mapolo
6. Kaya o Saimoni
7. Dabe ni oti na I vakatagi
8. Vei qito eso vaka na rakavi (touch), volleyball, soccer
9. Chess, vidividi, kei na vei qito eso ka qitorí ena board.

Na vei website oqo ena rawa ni kune kina e vuqa na vei qito dou rawa ni marau taka vata ka solia na galala kei na bulabula ni vakasama.

- www.mykidsadventures.com/outdoor-games-for-kids/

Me yadrava vinaka sara na I tubutubu na vei qito eso ka na rawa ni vakacacana ka vakaleqa nona bula kei na nona vakasama na gone. E dua na kena I vakaraitaki oya na pornography se Porn.

Na website ka tiko oqo e ra sa na rawa ni veivuke vei keda na I tubutubu.

- protectyoungminds.org/

Eso na vakasama yaga me vupei ira na luveda ena nodra digitaka na mataqali veivakalasai e dau tabaki mai ena social media se gaunisala ni vakau I tukutuku raraba. Oqori eso na mataveilawa se website me veivuke:

- time.com/raising-the-screen-generation/
➤ www.focusonthefamily.com/parenting/kids-and-technology/parents-guide-to-video-games/how-to-choose-video-games-wisely

Na I talanoa se ripote oqori e dua ga ka tauri mai e na I wasewase levu ka yacana na Parents Guide to Video Games se Na I Vola Dusidusi ni tubutubu me baleta na qito ena video.

- www.focusonthefamily.com/parenting/kids-and-technology/combatting-cultural-influences/influence-of-media
➤ www.focusonthefamily.com/parenting/kids-and-technology/making-wise-entertainment-choices
➤ www.focusonthefamily.com/media/daily-broadcast/cultivating-wise-tech-habits-in-your-teen (e tiko vata na kena podcast ka rawa niko vakarogoca mai vei Jonathan McKee)

Taura na gauna mo dou veitalanoataka vaka matavuvale na tataqomaki eso ena vakayagataki ni internet kei na nodra taqomaki na gone mai na veivakasagai ena internet (cyberbullying). Me soli na galala vua na gone, kei na veitaqomaki me rawa ni tiko vua na veivakabauti me

na wasea vei kemudrau na I tubutubu se ena matavuvale na veika e sotava tiko. Oqori eso na vei website ka rawa ni solia na gaunisala me muri ena kena vakarautaki na vei vanua eso me rawati mai kina na veivuke kei na bula galala mai na veivakabobulataki ni internet. Oqori na vei website eso ka na solia na I vakavuvuli kei na I yaragi eso me bulia se tauyavutaka na sala vinaka me maroroi kina nodra bula na lueda mai na draki ni bula bolei era sotava. Me caka me veiganiti kei ira na gone na I vakavuvuli se I vakasala e soli me salavata kei na I walewale ni bula ena vanua eda dui vakaitikotiko kina.

- www.connectsafely.org/tips-to-help-stop-cyberbullying/
- kidshealth.org/en/parents/cyberbullying.html
- www.childnet.com/blog/cyberbullying-advice-for-parents-and-carers

Na I vakanagi e yaragi kaukauwa ni meca me curuma nodra vakasama na I taba gone. Sa dodonu kina vua na I tubutubu me kila na mataqali kaukauwa qo kei na kena veitarai ka vakamawe ena nona vakasama na gone. Mo qaqlauna kina. Vakawilika na vei ulutaga ena vakadidike sa vakayacori oti ka wasea oqori ena matavuvale. Kerea na veivuke ni Yalo Tabu ena kena vakamacalataki na vakamawe ni vakatagi ki na nona bula e dua. Vakayacora oqori ena gaunisala malumu ka veidokai. Me kua na veivunauci (sermonize) baleta ni gaunisala qori ena kauta ga mai na

veivakarerei kei na loma qase se yalo kaukauwa. la me vakayagataki na I walewale bulabula (creative ways) ena kena vakamacalataki.

Oqo na vei website eso yaga vua na I tubutubu:

Na I dusidusi me baleta na I vakanagi mai na Lotu ni Kavitu - SDA

- www.adventist.org/en/information_official-statements/guidelines/article/go/-a-seventh-day-adventist-philosophy-of-music/
- www.whiteestate.org/issues/music.html
- www.ministrymagazine.org/archive/1975/07/music-in-the-adventist-church-and-home

Na vakadidike kei na vakekeli:

- pediatrics.aappublications.org/content/124/5/1488
- legacy.laphil.com/sites/default/files/media/pdfs/shared/education/yola/susan-hallam-music-development_research.pdf

Na I Vakasala rawarawa eso:

- www.christianparenting.org/articles/help-christian-kid-wants-listen-pop-music/
- www.ucg.org/the-good-news/teaching-values-to-your-child-how-to-make-wise-media-choices
- www.kidsmatter.edu.au/families/Newsletter/five-tips-help-children-develop-decision-making-skills
- www.parents.com/kids/responsibility/teaching/teaching-your-kid-to-make-good-decisions/
- www.whatchristianswanttoknow.com/7-step-biblical-decision-making-process/
- unlockingthebible.org/2016/01/seven-steps-to-making-the-best-decision/
- www.youtube.com/watch?v=Du-5cNjJS90

Oqo na vei vanua eso (sites) ka
vakatabakidua vei ira na l tabagone

yabaki 13 ki na 19:

- fervr.net/teen-life/four-steps-to-making-godly-decisions
- ministrytoyouth.com/youth-group-lesson-on-decision-making/
- www.livestrong.com/article/1002341-bible-games-teens-making-choices/

Oqo na vei websites ka vakatabakidua
vei ira na gone lalai:

- storage.cloversites.com/community_biblechurch4/documents/016SU12%20HOBC%20G12%20LG%20L12web.pdf

ME ROKATAKI

SONGS

NA SERE (Fijian Translation)

"Trash in, Trash out" Sere ni Abide Ministries. Na sere qo e tiko na kena disc ka vakayacani tiko "Connecting with God 28 ways"

Na I Vola Tabu e tukuna ni yagoqu e vale ni Kalou
Me'u qarauna me soli vua na ka vinaka kecega
Vakaukauwa yago, vakacegu talega me caka wasoma
Baleta ni o Jisu e buli au
Ka kila na ka vinaka kecega.

Ken I Taletale
Namaka ni curu na benu, ena tala ga mai na benu
Ni cala noqu digidigi, au vakila na kena ca.
Curu na benu, tala mai na benu, yagoqu e malumalumu
Me'u maroroya ga na vale ni Kalou ka bula.

Meda kana vua ni kau, kakana draudrau, madrai kei na pasta.
E solia na kaukauwa me'u qito ka cakacaka e veigauna
Noqu kaukauwa ni digidigi e levu talega
Vakavuna me'u digia na benu, na chips, na pop kei na aisikirimu.
Na jokoliti me kuria na kamica kecega.

Ke sega ni maroroi na yago vaka sa kaya o Jisu
Kakana kamica kei na lewe ni manumanu me'u kana tikoga
Yali na kaukauwa ni masela, veisiga me'u dabe ga.
Raica, o Jisu taudua sa kila na sala dodonu kecega.

(English Translation)

"Trash in, Trash out" by the Abide Ministry.

My body is a temple that's what the Bible reads.
It means I should be careful to give it what it needs,
I have to exercise it and give it lots of rest,
Because the one who made me,

Chorus

Trash in, trash out, oh what can I expect?
When I make bad choices I suffer the effects.
Trash in, trash out, will make the body weak,
I'd rather treat my temple right, so I perform at peak.

Let's eat fruits and greens and veggies and bread and pasta too.
They give me strength to play hard at what I like to do.
But I have lots of choices.
Sometimes I choose the junk like chips and pop and ice-cream
and chocolate by the chunk.

If I don't treat my temple, the way that Jesus taught
When I just gobble junk food, my body gets distraught.
I cannot build strong muscles if I just sit all day,
So I can see that Jesus does know the better way.

"Building Our Lives" DVD Song #22, E tiko na sere qo ena Abide Ministry DVD ka salavata tiko kei na I vurevure se resource na "Connecting with God 28 ways."

Oqo e so tale na sere ka rawa ni kune ena

You Tube:

"Be careful" Lagata na gone tagane ko Taylor Bond ena 3ABN. Na sere oqo e vakasalataki keda meda qarauna na veika eda vakaraica ka vakarogoca, na veika eda tukuna kei na vanua eda vakalakova. www.youtube.com/watch?v=m7AG6_HG04&t=34s

"Choices make a difference" (Sere nodra na teens) www.youtube.com/watch?v=5CVRpmRIWZ0

"There is Hope" (sere ni teen) Oqo a rap me baleta na bulabula ni vakasama.

www.youtube.com/watch?v=b8C0aBdu4cg

"Give me Your eyes" (for youth)

Oqo na sere e vuksi keda meda vakila na veika e yaco vakavolivoliti keda tu.

www.youtube.com/watch?v=P5AkNqLuVgY

"You say" by Lauren Daigle (for youth). Oqo na sere me baleta noda raici keda cake me vaka ni kaya na Kalou nida uasivi mai na ka kecega. www.youtube.com/watch?v=slaT8Jl2zpl

"You say" Anthem Lights Cover of the previous song by Lauren Daigle. Sung by a quartet of guys. (For youth)

www.youtube.com/watch?v=DXgMdMc7dg8

"Kindness Boomerang - One day." (Sere veiganiti raraba) Oqo e dua na video clip me baleta na cakacaka vinaka e rawa ni vakayacori ka na lesu mai vei keda kena vinaka. www.youtube.com/watch?v=nwAYpLVyeFU

"A random act of senseless kindness." . (sere veiganiti raraba) Oqo e dua na video clip ka vakauuqeti keda meda dau cakacaka vinaka me rawa ni da kauta mai na veisau ena noda vuravura. Dau laga vakalevu na sere qo ena taba yabaki ni 1990 ka lako yani ia e totoka na qaqi ni sere me vakavurea veitalanoa me baleta noda rawa ni veivuke vei ira tale eso.

www.youtube.com/watch?v=cgoMSvw9h7M

"Be Kind." Na I tukutuku ni sere qo e kovuta na vuravura raraba ka dusimaka meda dauloloma.

www.youtube.com/watch?v=mJhZ64BvvFU

Nodra sere na qai tekivu vuli (Preschool)

Na sere qo e veivakauqeti me bulataki na veimaliwai vinaka kei na I tovo vinaka meda tiko bulabula kina na gone.

www.youtube.com/watch?v=XEjVu8Kj_2I&list=PLjvqP5JOcPgzHPe0M4ctJwcPkSCN48peD

Nodra sere na gone tekivu vuli - Primary.

Oqo na sere ka vakaraitaka meda gumatua ena cakacaka ka ni loloma. Me rawa ni bulabula talega kina na bula vakayago. www.youtube.com/h?v=SaHFj_68cKs&list=PLjvqP5JOcPgzHPe0M4ctJwcPkSCN48peD&index=9

"Let it start with me" (Nodra sere na teens kei ira e qase cake) Na sere me vuksi ira na I taba gone mera curu ka cakacaka ena so na mission projects kei na veiqravi eso ka cicivaka na tabana ni Cauravou kei na Goneyalewa me veivuke ena veivanua e vuravura. Ena veivakurabitaki na veisau ena cakava o Jisu ki na nodra dui bula. www.youtube.com/watch?v=9H_hmNqls7A

"Healthy food vs Junk food song" (Nodra sere na primary) Na sere qo e vakaraitaka na veika e sotava ni laukana na kakana bulabula kei na kena laukana na kakana kamikamica se junk foods. Me dau caka ga na digidigi donu ni sa laurai na kedrau vinaka se ca.

www.youtube.com/watch?v=fE8lezHs19s

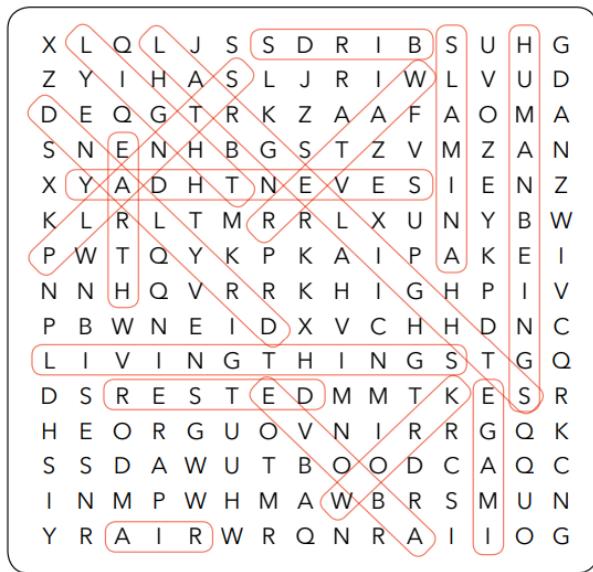
"Others" Oqo na sere nei Israel Houghton. (Sere nodra na Youth)

E vakauqeti keda meda dau veilomani ka vakaraitaka noda loloma ena vei gaunisala ni veiwasei kei na soli ka. Me tarai kina nodra bulu ko ira era gadreva dina tu na veivuke.

www.youtube.com/watch?v=_pCtTTXGYbQ

I SAU NI TARO

1. VAKASAQARA NA VOSA

light
air
dry land
earth
plants
large lights
living things
birds
above
animals
human beings
image
seventh day
rested
work

2. NA VOSAVEITAKOSOVI

Across

- 2. SPACE
- 6. GARBAGE
- 7. BIRDS
- 10. KOSTA
- 11. DELETE
- 12. SUGAR

CHAMELEON

- 3. PIXIE
- 4. HOMEWORK
- 5. FRUIT SALAD
- 8. SEVEN
- 9. FOOTY

Down

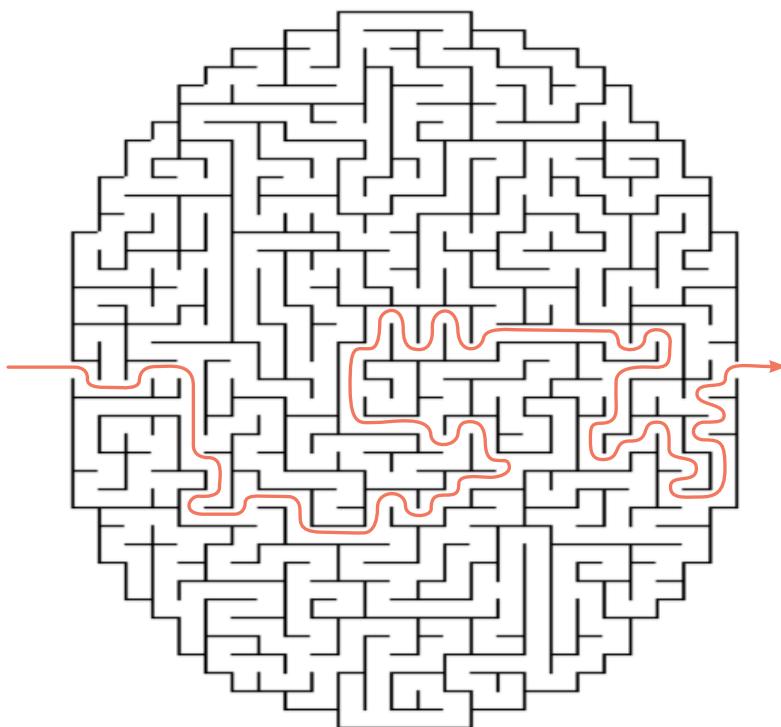
- 1.

3. VOROKI NI KA VUNI

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
17	26	9		3		21	23	12	20		22	25	14	15	16		19	6	8	2	10	11			

BIBLE, WATER, MANGOES, WHOLE GRAINS, CORN, GRAPES, BANANA,
CARROTS, ORANGES, GREEN VEGETABLES, SWEET POTATO, COCONUT JUICE

4. GAUNISALA VEIBASOGAYAKI VEREVERA

5. VOSA TUVTANI

Y O U S H O U L D K N O W T H A T Y O U
R B O D Y I S A T E M P L E F O R T
H E H O L Y S P I R I T . . . H O N O U R
G O D W I T H Y O U R B O D I E S . C O
R 6 : 1 9 - 2 0

Seventh-day
Adventist Church

South Pacific

Copyright 2018 by Discipleship Ministries-
Children's Ministries, South Pacific Division of
the Seventh-day Adventist Church

E Vola ko: Sarai Vaofanua-Stephens
E tabaka ko: Litiana Rakarakatia Turner
Droini taka ko: Mark Aitken
Discipleship Ministry Consultant/s:
Chester Kuma & Leigh Rice
Vakadewatako o: Fulori Sususewa Bola
Veiliutaki kei sekeriteri: Alexandra Manners

